จับสัญญาณธุรกิจ

สิงหาคม 2563

Highlight

- แนวโน้มการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลัง COVID-19 ของประเทศคู่ค้า : คาดจีนและเกาหลีใต้จะเป็นกลุ่มแรกที่เศรษฐกิจฟื้นตัวกลับมาเท่ากับก่อนเกิด COVID-19
- ญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตออกจากจีนไปเวียดนาม เป็นสัญญาณเตือนว่าไทยอาจเผชิญการแข่งขันรุนแรงขึ้นในอนาคต
- EVFTA ซึ่งกำลังจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 สิงหาคม 2563 ส่งผลให้เวียดนามมีแต้มต่อในการส่งออกเหนือไทยในหลายสินค้า

ประเมินแนวโน้มการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลัง COVID-19 ของประเทศคู่ค้า

การส่งออกของไทยค่อยๆ กระเตื้องขึ้นตามลำดับ โดยมูลค่าส่งออกไม่รวมทองคำในเดือนกรกฎาคมหดตัวร้อยละ 11.4 เทียบกับที่หดตัวร้อยละ 17.3 ในเดือนมิถุนายน และหดตัวร้อยละ 27.8 ในเดือนพฤษภาคม เนื่องจากตลาดส่งออกเริ่มคลาย Lockdown คาดว่าหากไม่มีการระบาดระลอกสองที่รุนแรง การส่งออกของไทยอาจจะออกจากจุดต่ำสุดแล้ว อย่างไรก็ตาม ฝ่ายวิจัยธุรกิจมองว่า **การส่งออกของไทยจะฟื้นตัวกลับมาได้เร็วเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเร็วในการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของตลาดส่งออกหลัก** นอกจากนี้ ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวยังทำให้มีบริษัทล้มละลายเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ส่งออกมีความเสี่ยงสูงขึ้นที่จะได้รับชำระเงินล่าช้าหรือไม่ได้รับเงิน ฝ่ายวิจัยธุรกิจได้รวบรวมคาดการณ์การฟื้นตัวของตลาดส่งออกสำคัญ พร้อมแนวโน้มอัตราการล้มละลายในปี 2564 ดังนี้

คาดการณ์ ไตรมาส/ปี ที่ GDP ของแต่ละประเทศจะกลับมาอยู่ในระดับเดียวกับปี 2562 (ก่อนเกิด COVID-19)

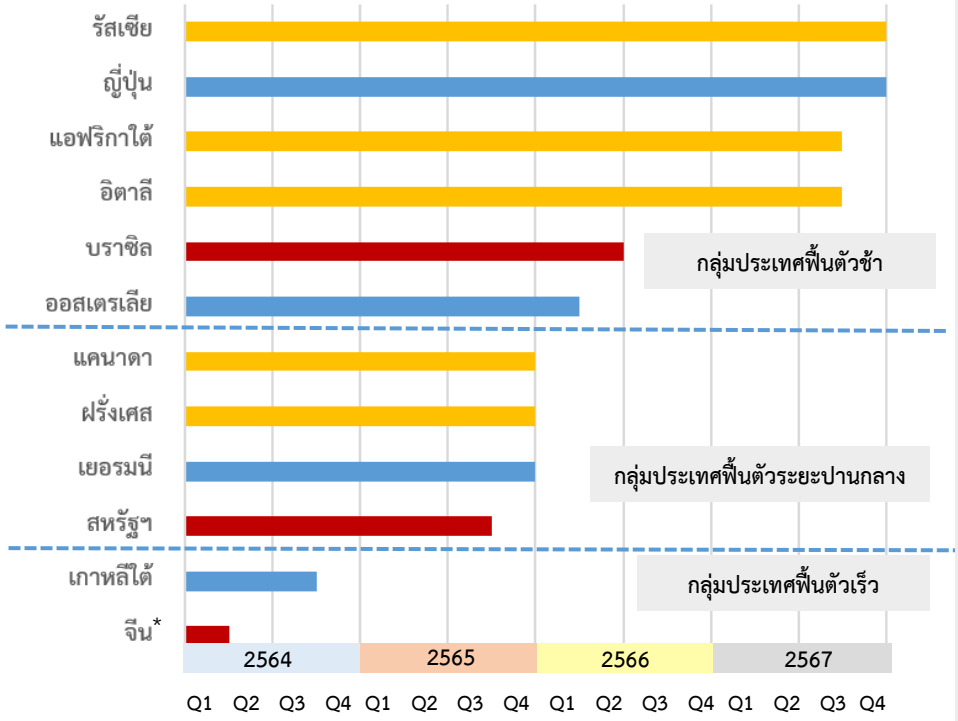

จำนวนบริษัทล้มละลายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาของ Euler Hermes พบว่า การระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้มีจำนวนบริษัทล้มละลายทั่วโลกในปี 2564 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึงร้อยละ 35 และราวครึ่งหนึ่งของประเทศทั่วโลกจะมีจำนวนบริษัทล้มละลายสูงสุดเป็นสถิติใหม่นับตั้งแต่วิกฤตการเงินโลกปี 2552

ทั้งนี้ หากเทียบปี 2564 กับปี 2562 สหรัฐฯ จะเป็นประเทศที่มีอัตราการล้มละลายเพิ่มขึ้นมากที่สุดในโลก (เพิ่มขึ้นร้อยละ 57) ขณะที่ประเทศอื่นๆ เช่น บราซิลเพิ่มขึ้นร้อยละ 45 จีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 40

- มีบริษัทล้มละลายเพิ่มตั้งแต่ร้อยละ 40
- มีบริษัทล้มละลายเพิ่มร้อยละ 20-39
- มีบริษัทล้มละลายเพิ่มต่ำกว่าร้อยละ 20

หมายเหตุ : *จีน ไม่มีข้อมูลคาดการณ์การฟื้นตัวจาก EIU แต่หลายฝ่ายประเมินว่าจีนจะเป็นประเทศแรกๆ ที่เศรษฐกิจฟื้นตัว โดยจะฟื้นตัวภายในปี 2563-2564 ขณะที่ CLMV อยู่ในกลุ่มที่ฟื้นตัวเร็ว แต่ไม่มีข้อมูลการล้มละลายสำหรับใช้วิเคราะห์

ที่มา : The Economist Intelligence Unit (EIU) และ Euler Hermes

ผลกระทบต่อการส่งออกของไทย ระยะเวลาการฟื้นตัวของตลาดส่งออกที่ทอดยาวออกไป รวมถึงความอ่อนแอของภาคธุรกิจหลังเผชิญวิกฤต COVID-19 ในหลายประเทศ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งออกของไทย ดังนี้

1. **สินค้าไทยที่เน้นส่งออกไปกลุ่มประเทศที่ฟื้นตัวช้า** อาจเผชิญภาวะการแข่งขันที่รุนแรง เนื่องจากกำลังซื้อของตลาดชะลอลงเป็นเวลานาน ทั้งนี้ ประเทศส่วนใหญ่ที่ฟื้นตัวช้าคือประเทศที่เกิดการระบาดของ COVID-19 รุนแรง รวมถึงมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจได้ผลจำกัด ผู้ส่งออกสินค้ากลุ่มนี้ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนบริหารต้นทุนเพื่อรอตลาดฟื้นตัว ยกตัวอย่างเช่น ไก่แปรรูป ซึ่งไทยพึ่งพาการส่งออกไปประเทศที่ฟื้นตัวช้าถึงร้อยละ 55 ของมูลค่าส่งออกไก่แปรรูปทั้งหมดของไทย

หมายเหตุ : ตัวเลขแสดงสัดส่วนมูลค่าส่งออกสินค้าแต่ละหมวดของไทยไปประเทศฟื้นตัวช้า (รัสเซีย ญี่ปุ่น แอฟริกาใต้ อิตาลี บราซิล และออสเตรเลีย) เทียบกับมูลค่าส่งออกสินค้าหมวดนั้นไปตลาดโลกในปี 2562

2. **สินค้าไทยที่เผชิญความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระค่าสินค้าของคู่ค้า** เป็นกลุ่มสินค้าที่ไทยเน้นส่งออกไปตลาดสหรัฐฯ บราซิล และจีน ซึ่งมีอัตราการล้มละลายเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับปี 2562 (ประเทศที่แสดงเป็นกราฟแท่งสีแดง) ผู้ส่งออกสินค้าเหล่านี้จึงเผชิญความเสี่ยงสูงขึ้นในการไม่ได้รับชำระเงิน จึงควรต้องทำประกันการส่งออกเพื่อลดความเสี่ยง ยกตัวอย่างเช่น ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง ซึ่งไทยพึ่งพาตลาดสหรัฐฯ บราซิล และจีน รวมกัน สูงถึงร้อยละ 60 ของมูลค่าส่งออกผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็งทั้งหมดของไทย

หมายเหตุ : ตัวเลขแสดงสัดส่วนมูลค่าส่งออกสินค้าแต่ละหมวดของไทยไปตลาดสหรัฐฯ บราซิล และจีน เทียบกับมูลค่าส่งออกสินค้าหมวดนั้นไปตลาดโลกในปี 2562

Risk Monitoring

เวียดนามนำโด่งคว้าการลงทุนจากญี่ปุ่น...สัญญาณเตือนภัยการส่งออกไทยในระยะถัดไป

ราวกลางเดือนมีนาคมที่ผ่านมา รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศให้เงินช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการย้าย/ขยายกิจการออกจากจีน โดยในรอบแรก (เดือนกรกฎาคม 2563) มีบริษัทญี่ปุ่น 87 บริษัทแจ้งความจำนงและขอรับเงินสนับสนุนการย้ายฐานการผลิตรวม 7 หมื่นล้านเยน (653 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) แบ่งเป็นกลับไปลงทุนในญี่ปุ่น 57 บริษัท และอีก 30 บริษัทเข้ามาลงทุนในอาเซียน โดยครึ่งหนึ่งลงทุนในเวียดนาม

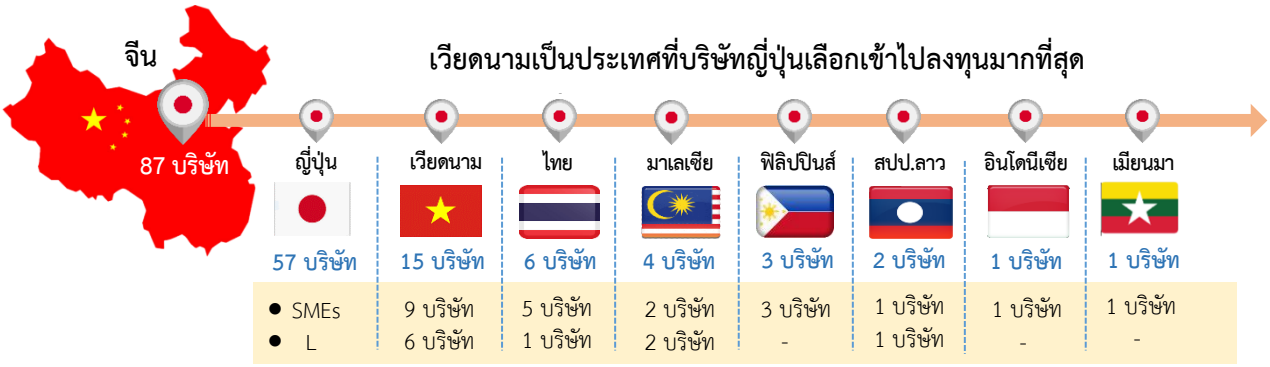

หมายเหตุ : มี 2 บริษัทที่เข้าไปลงทุนมากกว่า 1 ประเทศ คือ Nikkiso Co.Ltd ลงทุนทั้งในไทยและเวียดนาม และ HOYA Corporation ลงทุนทั้งในเวียดนามและ สปป.ลาว

ที่มา : JETRO (https://www.jetro.go.jp/services/supplychain/kekka-1.html?fbclid=IwAR0BohyO3fr9TjAPY4wt1iD-AHAyJv1PZ-hlhCvUM6rhfukyB-G5CpAkwKE)

ฝ่ายวิจัยธุรกิจเห็นว่า**การย้ายฐานการผลิตของประเทศเจ้าของเทคโนโลยี เช่น ญี่ปุ่น EU และสหรัฐฯ มีโอกาสเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง** เพราะสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศต่างๆ ในโลกที่เพิ่มขึ้น ทั้งจีนกับสหรัฐฯ จีนกับอินเดีย จีนกับสหราชอาณาจักร และสหรัฐฯ กับ EU ทำให้อาเซียนเป็นหนึ่งในฐานการผลิตที่ได้รับความสนใจมากที่สุดจากนักลงทุน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาใน 5 ประเทศอาเซียน ประกอบด้วย ไทย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย พบว่า**สัดส่วนเงินลงทุนจากต่างประเทศที่ไหลเข้ามาในไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับเวียดนามที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา**

สัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศใน 5 ประเทศอาเซียน

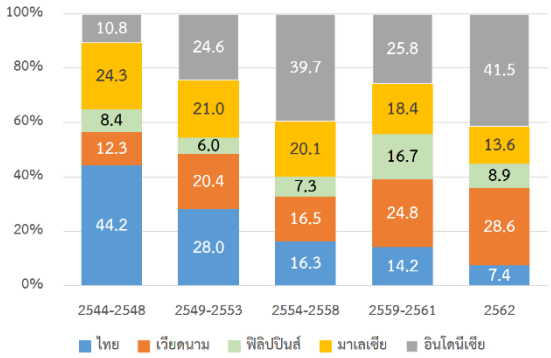

ที่มา : World Bank, KKP Research
(เฉพาะข้อมูลปี 2562 มาจาก World Investment Report 2020)

แรงดึงดูดการลงทุนของเวียดนาม

- ค่าแรงยังไม่สูงนัก
- GDP เติบโตในอัตราสูงต่อเนื่อง แม้จะสะดุดลงในช่วง COVID-19 แต่คาดว่าจะฟื้นตัวได้รวดเร็ว
- ตลาดในประเทศยังมีโอกาสเติบโตอีกมากจากประชากรที่มากถึงเกือบ 100 ล้านคน
- มีข้อตกลง FTA กับประเทศต่างๆ หลายฉบับ รวมถึง CPTPP และ EVFTA

การที่นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในเวียดนามอย่างต่อเนื่องเป็นการสนับสนุนการส่งออกของเวียดนาม และกระทบต่อการส่งออกสินค้าหลายรายการของไทย ซึ่งเห็นได้ชัดในหมวด**เครื่องจักร เครื่องกล อุปกรณ์ไฟฟ้า** และ**อิเล็กทรอนิกส์** (พิกัด HS 84-85) ที่มูลค่าส่งออกสินค้าหมวดดังกล่าวของเวียดนามไปตลาดโลกเพิ่มขึ้นราวร้อยละ 250 ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา เทียบกับการส่งออกของไทยที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 18 ในช่วงเวลาเดียวกัน และทำให้เวียดนามขึ้นนำไทยไปตั้งแต่ปี 2559 ทั้งนี้ การที่ไทยพึ่งพาการส่งออกสินค้าหมวดดังกล่าวสูงถึงเกือบ 1 ใน 3 ของมูลค่าส่งออกรวมของประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่กดดันการฟื้นตัวของมูลค่าส่งออกรวมของไทยในระยะต่อไป

มูลค่าส่งออกสินค้าเครื่องจักร เครื่องกล อุปกรณ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ของไทยและเวียดนาม

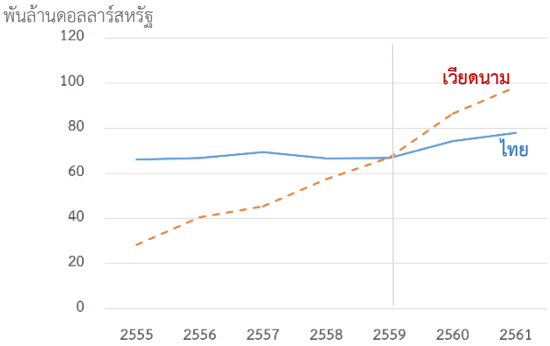

ที่มา : Trademap รวบรวมโดยฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธสน.

ประเมินผลกระทบจากข้อตกลง EVFTA กับการส่งออกของไทย

ความตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป-เวียดนาม (The EU Vietnam Free Trade Agreement : EVFTA) กำลังจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 สิงหาคม 2563 ก่อให้เกิดความกังวลว่าเวียดนามจะมีแต้มต่อในการส่งออกเหนือไทยในหลายสินค้า ฝ่ายวิจัยธุรกิจวิเคราะห์ผลกระทบของข้อตกลง EVFTA ต่อการส่งออกสินค้าสำคัญของไทยและเวียดนาม ดังนี้

- **เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์** ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เวียดนามมีความโดดเด่นมากในระยะหลัง เพราะมีนักลงทุนจากต่างชาติเข้าไปลงทุนจำนวนมาก พบว่า EVFTA **จะทำให้เวียดนามยิ่งได้เปรียบไทยมากขึ้น** จากแต้มต่อภาษีในการส่งออกไป EU ของสินค้าส่วนใหญ่ในหมวดนี้ที่ลดจากร้อยละ 1.2-8 เหลือร้อยละ 0
- **ผ้าผืน และด้าย คาดว่าเวียดนามจะสั่งซื้อผ้าผืนและด้ายจากไทยลดลง** ส่วนหนึ่งเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) ในการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปยัง EU ที่กำหนดให้ต้องใช้วัตถุดิบที่ผลิตในเวียดนามหรือ EU เท่านั้น ประกอบกับเวียดนามมีแผนจะพัฒนาสิ่งทอต้นน้ำในประเทศเพื่อลดการนำเข้า โดยตั้งเป้าเพิ่มสัดส่วนการใช้วัตถุดิบสิ่งทอภายในประเทศเพิ่มเป็นร้อยละ 70 ของต้นทุนวัตถุดิบสิ่งทอรวม ภายในปี 2563
- **ข้าว** EU ให้โควตาส่งออกข้าวเกือบทุกชนิดแก่เวียดนามรวมปีละ 8 หมื่นตัน ยกเว้นข้าวหัก ที่จะทยอยลดภาษีนำเข้าจนเหลือ 0 ภายใน 6 ปี คาดว่าโควตาดังกล่าวจะเป็นกุญแจให้เวียดนามขยายการส่งออกข้าวไป EU ได้มากขึ้น จากที่ส่งออกได้เพียงราว 2 หมื่นตันในปี 2562 อย่างไรก็ตาม คาดว่า**จะกระทบต่อการส่งออกข้าวของไทยไม่มากนัก** เนื่องจากโควตาปีละ 8 หมื่นตัน นับว่าค่อนข้างน้อย อีกทั้งปัจจุบันไทยพึ่งพาตลาด EU เพียงร้อยละ 6 หรือ 2.95 แสนตันเท่านั้น
- **อาหารทะเล เป็นสินค้าที่เวียดนามจะได้รับผลดีอย่างมากจาก EVFTA** เนื่องจากสินค้าราวครึ่งหนึ่งของเวียดนามจะได้ลดภาษีนำเข้าจากร้อยละ 0-22 เหลือร้อยละ 0 ทันที และอีกครึ่งหนึ่งจะทยอยลดภาษีลงจนเป็น 0 ภายใน 4-8 ปี โดยเฉพาะ **กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งและปลาหมึกสดแช่เย็นแช่แข็ง**ที่จะได้ลดภาษีนำเข้าจากร้อยละ 12 และร้อยละ 6-8 เหลือร้อยละ 0 ทันที ตามลำดับ **ซึ่งเวียดนามจะได้เปรียบเทียบไทยอย่างชัดเจน** ขณะที่ปลาทูน่าจะได้โควตาภาษีร้อยละ 0 ปีละ 11,500 ตัน แต่คาดว่าจะ**กระทบต่อการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรวมของไทยไม่มากนัก** เพราะไทยส่งออกปลาทูน่ากระป๋องถึงปีละกว่า 5 แสนตัน และไทยพึ่งพาตลาด EU เพียงร้อยละ 4-5 เท่านั้น อีกทั้งเวียดนามอาจไม่สามารถใช้สิทธิ์ FTA ได้เต็มโควตา เพราะติดขัดเรื่องแหล่งกำเนิดของปลาทูน่า
- **รถยนต์ และส่วนประกอบ** เวียดนามนำเข้ารถยนต์และส่วนประกอบจากไทยมากที่สุด (ราว 1 ใน 3 ของมูลค่านำเข้าสินค้าหมวดนี้ในปี 2561) ขณะที่นำเข้าจาก EU ราวร้อยละ 7 ทั้งนี้ แม้อัตราภาษีนำเข้าที่ลดลงจาก EVFTA จะทำให้เวียดนามนำเข้ารถยนต์และส่วนประกอบจาก EU ได้ในราคาถูกลง แต่คาดว่า**จะกระทบต่อการส่งออกของไทยไม่มากนัก** เนื่องจากรถยนต์ที่เวียดนามนำเข้าจาก EU ส่วนใหญ่เป็นรถยุโรปราคาแพง ต่างจากที่นำเข้าจากไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรถญี่ปุ่นราคาปานกลาง อย่างไรก็ตาม การส่งออกรถยนต์และส่วนประกอบของไทยไปเวียดนาม**ในระยะยาวมีแนวโน้มหดตัวลงจากการที่เวียดนามผลิตรถยนต์ในประเทศได้เพิ่มขึ้น** ทั้งจากผู้ผลิตที่เป็นบริษัทของเวียดนามเองและนักลงทุนจากต่างชาติที่ย้ายฐานการผลิตเข้าไปในเวียดนามมากขึ้นในช่วงที่เวียดนามออกกฎหมาย Decree 116 ทำให้รถยนต์นำเข้าต้องถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดและมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสูงมาก จนค่ายรถยนต์ต้องหันไปลงทุนในเวียดนามแทนการส่งออกจากฐานการผลิตอื่นในอาเซียน

ทั้งนี้ ในโลกที่เชื่อมโยงถึงกันเช่นปัจจุบัน EVFTA เป็นเพียงหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและส่งผลต่อโลกของธุรกิจส่งออก ผู้ส่งออกจึงควรหมั่นสำรวจหาโอกาสหรือเร่งปรับตัวเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพราะภาวะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนเช่นในขณะนี้ โอกาสมักเกิดขึ้นและหายไปอย่างรวดเร็ว ผู้ที่ได้ประโยชน์จึงอาจไม่ใช่ผู้ที่มีการวางแผนรับมือล่วงหน้าได้ดีเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการตามสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วพอ

Disclaimer : ข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏ เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจเท่านั้น โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการที่มีบุคคลนำข้อมูลนี้ไปใช้ไม่ว่าโดยทางใด